

Vardarbības rezultātā gūto ievainojumu raksturojums 16-29 gadus veciem jauniešiem

Lauma Sprinģe^{1,2}, Anita Villeruša²

¹Veselības ekonomikas centrs

²Rīgas Stradiņa universitāte, Sabiedrības veselības un epidemioloģijas katedra

Ievads

Vardarbība pēdējā desmitgadē ir atzīta par nozīmīgu sabiedrības veselības problēmu. 1996.gadā 49-tajā Pasaules veselības asamblejā tika pieņemta rezolūcija, kas deklarēja, ka vardarbība ir svarīga un pieaugoša sabiedrības veselības problēma visā pasaulē. Pēc PVO *Health for all* datu bāzes datiem standartizētā mirstība no vardarbības Latvijā ir astoņas reizes lielāka nekā vidēji Eiropā.

Mērķis

Raksturot vardarbības rezultātā gūtos ievainojumus pēc dzimuma, vecuma un ievainojuma veida Latvijā un salīdzināt ar trim citām Eiropas Savienības valstīm.

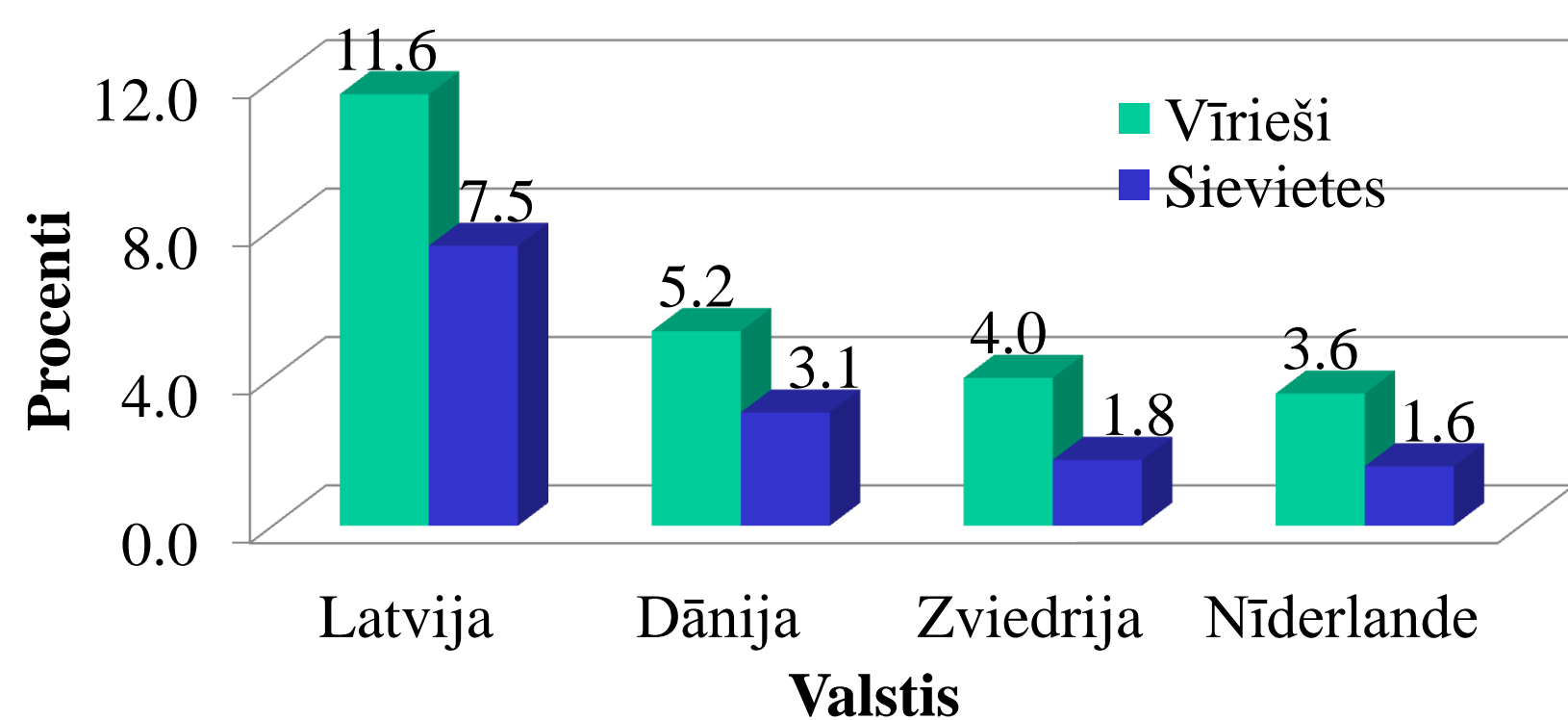
Datu avoti un metodes

Pētījumā retrospektīvi no Eiropas Savienības starptautiskās ievainojumu datubāzes salīdzināti 2008.gada Latvijas dati par ievainojumiem, kas gūti starppersonu vardarbības rezultātā ar pieejamu līdzīgu informāciju trīs citās valstīs – Dānijā, Nīderlandē un Zviedrijā. Reģistrētie traumu gadījumi tika sadalīti šādās vecuma grupās: 16-19, 20-22, 23-25, 26-29. Reģistrēto ievainojumu veidi analizēti septiņās kategorijās: sasitums, vaļēja brūce, lūzums, izmežģījums/ sastiepums, smadzeņu satricinājums, nobrāzums, cits. Pēdējā grupa sevī ietver dažādus ievainojumus, kuru kopskaits ir neliels un kuri neietilpst iepriekš definētajās grupās.

Rezultāti

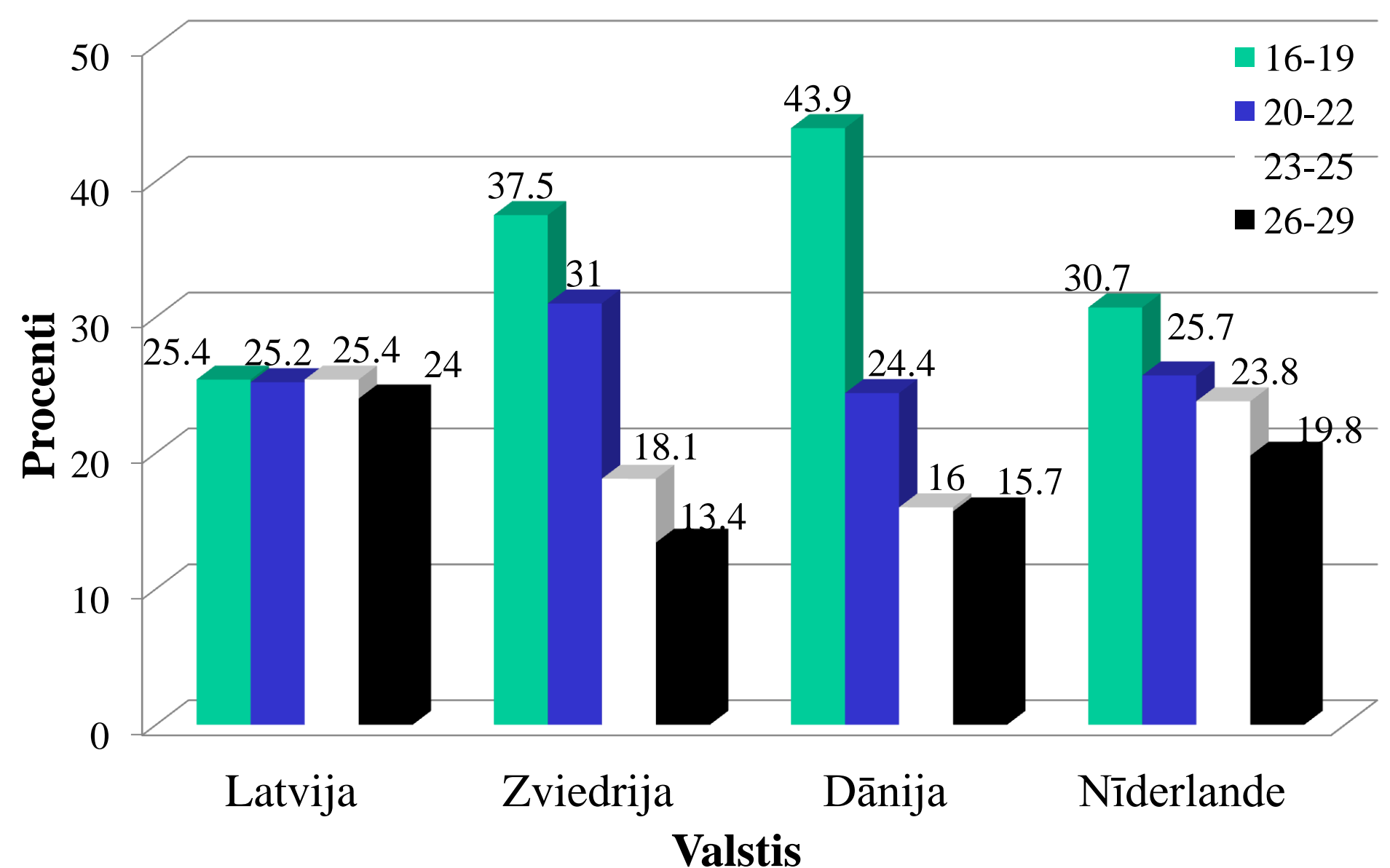
Latvijā vardarbības rezultātā gūtie ievainojumi sastāda 10,3% no visiem reģistrētajiem ievainojumu gadījumiem. Visās no salīdzināmajām valstīm vardarbīgo traumu īpatsvars ir mazāks, attiecīgi 4,3% Dānijā, 2,7% Nīderlandē un 3,0% Zviedrijā.

Traumu gadījumu sadalījums pa dzimumiem valstīs pēc Hī kvadrāta testa statistiski būtiski atšķiras ($\chi^2=52,07$; $p<0,001$). Latvijā proporcionāli no visiem ievainojumos cietušajiem vīriešiem 11,6% (95% TI[11,3;12,0]) gadījumu saistība ir ar vardarbību, bet sievietēm 7,5% (95% TI[7,1;8,0]) gadījumu. Citās valstīs atšķirības dzimumiem ir mazākas. Proportcionāli no visiem ievainojumu gadījumiem Dānijā 5,2% (95% TI[5,0;5,5]) ir vīriešiem, bet sievietēm 3,1% (95% TI[2,9;3,2]), attiecīgi Nīderlandē proporcija ir 3,6% (95% TI[3,4;3,7]) un 1,6% (95% TI[1,5;1,7]), Zviedrijā 4,0% (95% TI[3,7;4,2]) un 1,8% (95% TI[1,6;2,0]). (Skat. 1.attēlu)

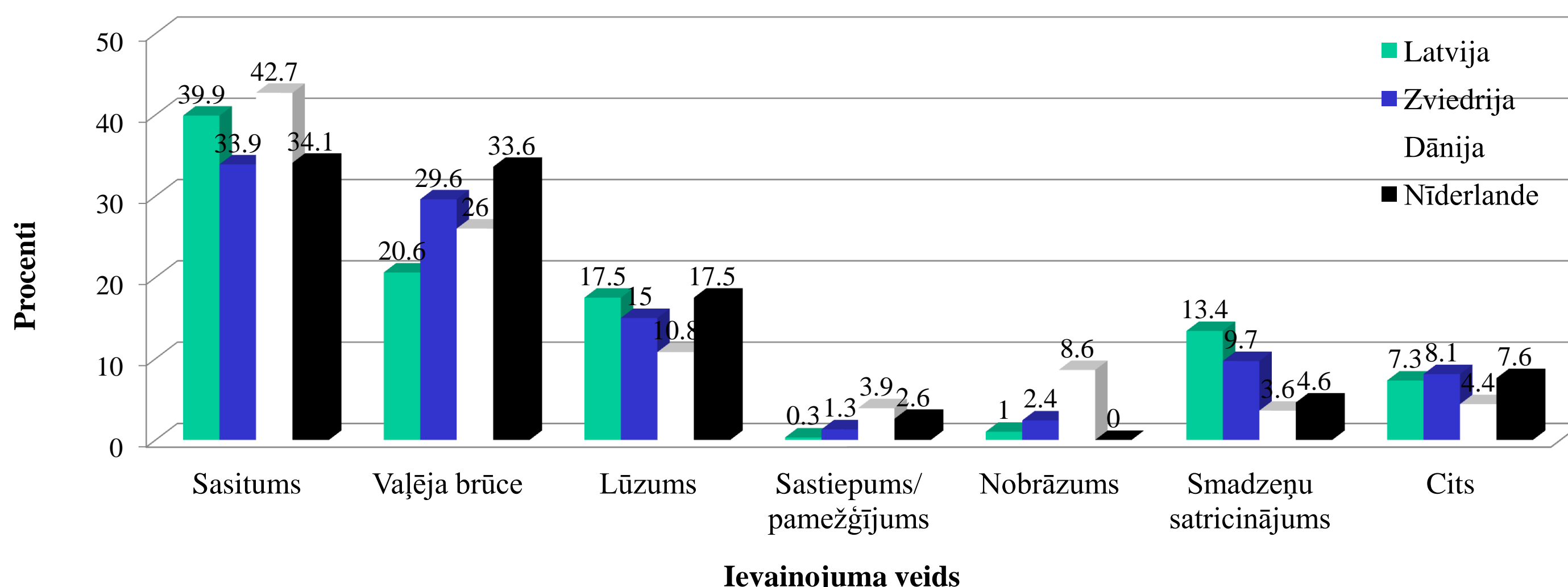

Attēls 1. Vardarbības rezultātā gūto ievainojumu gadījumu skaita sadalījums pa dzimumiem un valstīm proporcionāli no visiem ievainojumu gadījumiem

Novērotas arī vecuma grupu sadalījuma atšķirības pa valstīm, kas pēc Hī kvadrāta testa ir statistiski būtiskas ($\chi^2=160,96$; $p<0,001$). Latvijā ievainojumu gadījumi pa vecuma grupām ir sadalīti līdzīgi, proti – 25,4% (95% TI[23,1;27,9]) no cietušajiem ir vecumā no 16-18 gadiem, 25,2% (95% TI[22,8;27,7]) vecumā no 19-22, 25,4% (95% TI[23,1;27,9]) ir vecumā no 23-25 gadiem, bet 24,0% (95% TI [21,7;26,4]) ir vecuma grupā 26-29 gadi. Pārējās valstīs reģistrēto ievainojumu gadījumu skaits samazinās, palielinoties vecuma grupai. Visbiežāk 16-18 gadu vecuma grupā traumu gadījumi reģistrēti Dānijā – 43,9% (95% TI[41,5;46,4]). (Skat 2.attēlu)

Attēls 2. Vardarbības rezultātā gūto ievainojumu gadījumu sadalījums pa vecuma grupām un valstīm

Attēls 3. Vardarbības rezultātā gūto ievainojumu gadījumu sadalījums pa ievainojuma veidiem un valstīm

Secinājumi

Latvijā vardarbības rezultātā gūto ievainojumu proporcija pret kopējo ievainojumu skaitu ir vislielākā, salīdzinot ar citām valstīm. Vardarbības rezultātā iegūtās traumas proporcionāli vairāk ir vīriešiem. Latvijā cietušo vīriešu / sieviešu attiecība ir vislielākā salīdzinot ar Dāniju, Nīderlandi un Zviedriju. Latvijā cietušo sadalījums pa vecuma grupām ir samērā līdzīgs, savukārt citur ievainojumu gadījumu skaits samazinās, pieaugot vecuma grupai. Sasitumi, vaļējas brūces un lūzumi ir visbiežāk reģistrētie ievainojumi fiziskās vardarbības rezultātā visās valstīs. Smadzeņu satricinājumi proporcionāli no visiem ievainojumiem visvairāk ir Latvijā.

No ievainojumu veidiem visās valstīs visbiežāk reģistrēti sasitumi, otrajā vietā ir vaļējas brūces, trešajā vietā – lūzumi. Smadzeņu satricinājumi Latvijā sastāda 13,4% (95% TI[11,7;15,5]) no visiem ievainojumu veidiem, savukārt Dānijā tikai 3,6% (95% TI[2,8;4,6]). (Skat 3.attēlu)